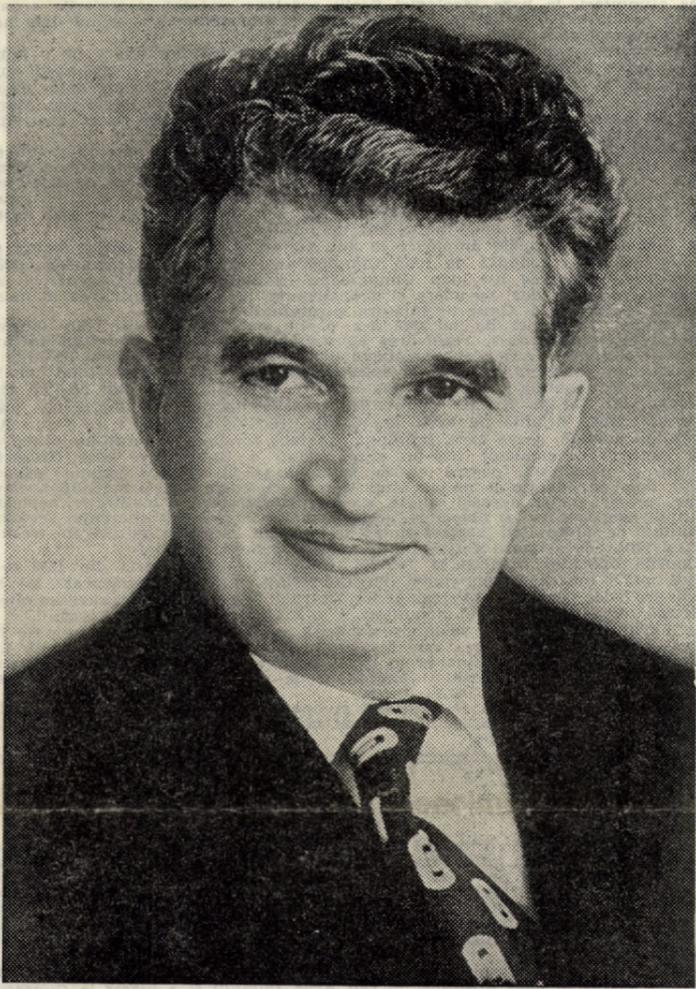

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ALES OMAGIU PREȘEDINTELUI ȚĂRII

Poporul nostru a înscris în cartea sa de aur, ziua de 26 ianuarie, ziua de naștere a Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu. În această zi sărbătorească, toți cei care trăiesc sub faldurile tricolorului românesc, într-o deplină unitate de cuget și simțire, aducem înalta cinstire primului Președinte al României.

La un popas aniversar ca acesta, poporul român omagiază activitatea prodigioasă a Domnului Nicolae Ceaușescu, erou între eroii neamului, patriot înflăcărat, gânditor de geniu și personalitate de largă recunoaștere internațională. Ales în fruntea destinului patriei în anul 1965, Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu a ctitorit o țară nouă, înnoită în toate laturile ei prin strădaniile Domniei Sale și prin munca neobosită și plină de abnegație a întregului nostru popor. Astfel în această perioadă s-au obținut însemnate realizări în toate sectoarele vieții sociale, s-a conturat un chip nou întregii Patrii.

Președintele României contemporane Domnul Nicolae Ceaușescu, patriot înflăcărat și gânditor eminent, a imprimat întregii activități de stat, amprenta puternicei sale personalități. Activitatea sa amplă și creatoare, precum și gândirea sa originală, a avut un hotărâtor rol în obținerea mărețelor rezultate. Pentru aceasta cei 24 de ani, de când destinele țării sînt conduse de Președintele Ceaușescu, ani de remarcabile împliniri, ani împodobiți cu epocale realizări, poartă numele ctitorului acestei perioade: „Epoca Nicolae Ceaușescu”. De numele și de contribuția sa se leagă toate ansamblurile de măsuri, care au condus la dezvoltarea și perfecționarea vieții sociale și economice, la înflorirea culturii

noastre naționale, și la creșterea nivelului de trai și de civilizație a tuturor fiilor acestei țări.

Domnia sa a acționat cu hotărâre în chip neabătut, pentru a uni toate energiile creatoare ale poporului nostru pentru înfăptuirea programului de dezvoltare multilaterală a Patriei noastre. A precizat în mai multe rânduri că tot ceea ce s-a realizat în epoca construcției socialiste, reprezintă opera și contribuția tuturor membrilor societății noastre, indiferent de naționalitate, sex sau religie. În acest context este suficient să amintim doar câteva dintre realizările mărețe ale acestor ani: Hidrocentrala Porțile de Fier, șantierele navale de la Constanța și Tulcea, canalul Dunăre-Marea Neagră, metroul realizat în capitală și înnoirea mărețată a Bucureștiului. Pentru împlinirea mărețelor realizări, pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare intensivă, Președintele țării a îndemnat ca întreaga cercetare științifică să se angajeze cu toate forțele sale în soluționarea complexelor probleme de organizare și modernizare, de realizare a noi materiale și tehnologii.

Industria românească a cunoscut în această perioadă o dezvoltare deosebită. Este semnificativ să precizăm că în comparație cu anul 1965, producția industrială a cunoscut o creștere de șase ori și 90—95% din necesarul de mașini, utilaje, instalații și echipamente se asigură din producția internă. S-au creat numeroase locuri de muncă, iar retribuția lunară a cunoscut o creștere substanțială. În toate zonele țării au fost construite mii de apartamente și numeroase case sau edificii publice. Azi, mai mult de 80%

din populația țării noastre, locuiește în case noi.

Noul climat și viața cea nouă din Patria noastră oferă oricărui cetățean posibilitatea de a beneficia de cultură. Toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, sex, vîrstă și religie, au larg acces la izvorul tezaurului de cultură românească. A fost generalizat învățămîntul de zece ani.

Mărețul edificiu al României socialiste, edificiu ce s-a făurit în ultimii ani prin munca entuziastă a întregului popor, reflectă o iluminare profundă a orizonturilor devenirii noastre contemporane. Aceste orizonturi sînt concentrate spre țelul unic al poporului, spre împlinirea aspirațiilor de libertate, de independență, suveranitate și pace în lume. Datorită proeminentei personalități a Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele României, Patria noastră s-a afirmat puternic în conștiința lumii contemporane, cîștigîndu-și un mare prestigiu pe toate meridianele Terrei, prin consecvența ei politică de pace și echitate promovată la toate nivelele organismelor internaționale.

Țara noastră întreține relații de colaborare pe multiple planuri cu peste 150 de state ale lumii. În toate relațiile sale externe, România promovează o politică de independență și suveranitate națională, de neamestec în treburile interne ale altor state, de renunțare la forță și amenințarea cu forța. În acest sens, Președintele țării noastre spunea: „Independența nu este o problemă de zile mari. Independența este o problemă de viață, de existență a fiecărei națiuni și deci realizarea acestor principii trebuie să stea permanent la baza activității noastre, a tuturor statelor!” Principiile care stau la baza politicii externe a Patriei noastre sînt: echitatea în relațiile dintre state, în scopul avantajului reciproc al propășirii și progresului tuturor popoarelor lumii, ca o condiție sine qua non, pentru asigurarea păcii într-o lume mistuită de atîtea crize, contradicții și divergențe multiple.

Prestigiul în lumea întreagă al Președintelui Nicolae Ceaușescu, este exprimat în mod convingător de un fascinant număr de peste 160 de volume ce au apărut în țări de pe toate continentele, în peste 20 de limbi, volume închinete gândirii și activității sale puse la baza destinului României contemporane și la promovarea cauzei păcii în lumea întreagă.

Și în acest an, alături de toți fiii Patriei noastre, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu membrii tuturor cultelor din țara noastră, îi aduc un ales omagiu ilustrului Conducător. Biserica noastră strămoșească — mereu în unitate de voință, simțire și acțiune cu poporul din care face parte integrantă — își exprimă atașamentul nestrămutat față de politica internă și externă, promovată de Domnul Nicolae Ceaușescu, își exprimă sprijinul constant acordat strădanilor, inițiativelor nobile, deopotrivă și cu recunoștința pentru condițiile depliniei libertății religioase asigurate pentru desfășurarea activității ei specifice, în atmosfera de profundă slujire și implicare în idealurile mărețe ale poporului nostru de cultivare a ecumenismului pe plan local și în general.

TELEGRAMĂ

Domniei Sale
Domnului NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România

Mult stimulate Domnule Președinte,

Împreună cu întregul nostru popor, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române omagiind aniversarea zilei de naștere a Domniei Voastre și împlinirea a peste 55 de ani de activitate în slujba Patriei dau glas din adîncul inimilor sentimentelor lor de profundă dragoste, aleasă recunoștință și înaltă prețuire pe care le nutresc față de Dumneavoastră genialul conducător și strălucitul ctitor al României de azi, a cărui gândire și faptă leagă cu fir de aur trecutul, prezentul și viitorul națiunii noastre.

Însufleții de atmosfera patriotică în care toți fiii țării au sărbătorit marile evenimente istorice de la 1859 și Decembrie 1918, care au pecetluit definitiv unirea tuturor românilor și constituirea statului național unitar român, ne simțim părtași la lupta eroică și neîntreruptă a poporului pentru afirmarea ființei proprii, pentru libertate socială și națională, pentru independență și unitate la tot ceea ce Domnia Voastră inițiată și întreprindeți pentru binele, fericirea și înălțarea Patriei, și Vă încredințăm că vom sprijini în continuare cu devotament sporit și loialitate opera mărețată de zidire spirituală și materială a țării, sub înțeleapta Dumneavoastră ocîrmuire.

La acest popas aniversar din viața Domniei Voastre ne facem o datorie de conștiință și onoare de a evoca rodnicile împliniri, unice în istoria și viața Patriei noastre, purtînd amprenta eminenței Dumneavoastră personalități și pe care, cu legitimă mîndrie patriotică, întreaga națiune română o numește „Epoca Nicolae Ceaușescu”, epocă de glorie dedicată progresului economic și social al țării, afirmării României socialiste libere și demne în rîndul națiunilor lumii.

Totodată, aducem un înalt omagiu activității înflăcărate și permanente a Domniei Voastre, de mare și strălucit erou al păcii pentru acțiunile de dezarmare, pentru inițiativele și contribuțiile menite promovării și aplicării ferme, în viața popoarelor și în relațiile internaționale, a principiilor egalității în drepturi, respectării independentei și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța, soluționării pe calea negocierilor a oricăror conflicte și litigii dintre state.

Mulțumindu-vă cu profundă recunoștință pentru climatul de deplină libertate religioasă creat cultelor din țara noastră, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, într-un glas și o unică simțire cu întreaga noastră națiune, cu nobile sentimente de dragoste și prețuire, Vă adresăm din adîncul inimilor noastre, mult stimulate Domnule Președinte, cele mai calde și mai alese urări de viață îndelungată, multă sănătate și sporite puteri de muncă pentru a conduce țara și destinele poporului român pe noi și tot mai înalte culmi de progres și civilizație.

TE OCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

UNIREA PRINCIPATELOR

Unirea Principatelor a fost rezultatul unei evoluții logice, obiective, ce s-a înfăptuit datorită unor acumulări cantitative (economice, sociale, culturale) și a situației externe favorabile, care în totalitatea lor au determinat producerea saltului calitativ, concretizat în constituirea statului național. Realizarea acestui deziderat multiseclar românesc devine realitate în momentul întrunirii celor patru trăsături ale națiunii (comunitate de limbă, teritoriu, viață economică și de factură psihică) și a existenței unei conjuncturi politice prielnice.

În decursul evului mediu, Biserica s-a impus ca principalul promotor al culturii, iar din prima jumătate a secolului al XVII-lea odată cu introducerea graiului românesc, în locul celui slavon, în practicarea cultului, începe să joace un rol foarte important și-n domeniul lingvistic. Pătruns de însemnătatea unității limbii în viața poporului român împărțit în cele trei țări, mitropolitul Simion Ștefan scria următoarele în 1648 cu prilejul tipării Noului Testament la Alba Iulia: „...că banii... aceia sînt buni, care umblă în

(Continuare în pag. a 2-a)

Mihai Sofronie

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

Altă întîlnire cu Avva Antonie

Cei de altădată care își căutau mîntuirea prin pustie, au învățat că nu pustia era învățătoare și mîntuitoare ci felul cum trăiau în ea. Căci pustia păzește de unele și atacă cu altele. Avva Antonie zicea că apără „de auzire, de grăire și de vedere”, dar atacă prin trîndăvie și prin alte păcate ale trupului. Și-apoi atacă prin năluciri care pot fi de la diavolul, dar și din prea multă postire, și din rătăcirile imaginației care pot de-a dreptul îmbolnăvi mintea și compromite toată osteneala. Căci osteneala cere rînduială. De aceea se întrebau pustnicii unii pe alții: ca să nu alunece din rînduială. De aceea instituția duhovnicilor. Și tot duhovnicul are la rîndul său un duhovnic.

Lui Avva Antonie nu-i plăceau cei care credeau că pustia le dă vreo înțelepciune pe gratis, sau că ajunși acolo deveneau dintr-o dată mari înțelepți. Cînd a plecat ieri de acasă era Ion, și era un oarecare, și azi, la câteva sute de kilometri, a devenit Iarion și e înțelept! (Numele sînt luate absolut la întîmplare!). Poporul are o vorbă sănătoasă: nu haina face pe călugăr! Nici numele și nici locul schimbă.

Zis-a Avva Antonie: Părinții cei de demult cînd mergeau în pustie, întii se vindeau pre ei înșiși, și făcîndu-se doctori aleși, vindeau și pre alții.

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Altă întâlnire cu Avva Antonie

(Continuare din pag. 1-a)

Iar noi ieșind din lume, mai înainte de a ne vindeca pe noi înșine, îndată începem a vindeca pre alții; și întorcându-se boala asupra noastră, se fac nouă cele de pre urmă mai amare decât cele dintîi, și auzim de la Dumnezeu zicînd: „Doctore, vindecă-te mai întîi pe tine!”

Dintre multele ispite pe care cei experimentați le respingeau cu hotărîre erau nălucirile de care am pomenit mai sus. Pe vremea aceea problema nu era să ai năluciri. Se vede că erau dese și deveniseră un lucru prea obișnuit. Problema era cum să le deosebești. Unii le credeau de la Dumnezeu. Mai erau și dintre acestea. Și lui Avva Antonie i se arătau îngeri. Dar multe erau de la demoni. Unele mai veneau și de la arșița soarelui, dacă nu cumva tot vreun duh se amesteca și acolo. Principiul bătrînului era: toate să fie respinse. E mai sigur. Și Avva Antonie tot așa gîndea. Iată cum le-a dat unora o lecție:

Oarecari frați s-au dus să-i vestească lui nălucirile pe care le vedeau, și să se învețe de la dînsul de sînt adevărate, sau de la demoni. Și aveau ei un măgar și a murit pe cale. Deci după ce au venit la bătrînul, apucînd el mai înainte le-a zis lor: „Cum a murit măgarul pe cale?” Au zis lui frații: „De unde știi, Avvo?” Iar el le-a zis lor: „Dracii mi-au descoperit”. Și ei i-au zis lui: „Noi pentru aceasta am venit să te întrebăm, că vedem năluciri și de multe ori se fac adevărate; nu cumva ne înșelăm?” Și i-a încredințat pre ei bătrînul din pilda măgarului, că de la draci sînt!”

Toate acestea, pildele și sfaturile, erau menite să educe oameni echilibrați. Astfel de pilde sau întîmplări adevărate, se povestesc din pustnic în pustnic, se interpretau, deveneau un fel de manuale orale și, în cazuri asemănătoare erau utilizate fie pentru sfat pentru alții, fie pentru orientare personală. Iată, de pildă, unii de prin mănăstiri cred despre ei, și alții din afară se așteaptă de la ei, că trebuie să facă exces de post și de alte osteneli. Părinții n-au fost niciodată de acord cu excesul. Au știut întotdeauna că dezechilibrează. Chiar Avva Antonie sfătuia: „Sînt unii care și-au topit trupurile lor cu nevoia, și pentru că nu au avut în ei dreapta socoteală, departe de la Dumnezeu s-au făcut!”

E un cuvînt frumos acesta: dreapta socoteală. E vorba de discernămint, de gîndire corectă la baza a tot ceea ce întreprinzi. În viața duhovnicească, fie a monahilor, fie a credincioșilor cu familia, există un număr de norme sigure de viață, pe care le are Biserica la dispoziție, prin preoți și duhovnici, prin profesori și ierarhi. Dar ele trebuie să fie întotdeauna trecute prin dreapta socoteală, prin discernămint. Să luăm chiar exemplul prelat de Avva Antonie. Biserica învață să postești. Da cît, cum, cînd, pe unele le spune,

pe altele le lasă la discernămintul credinciosului. Cînd credinciosul nu se descurcă, întreabă la concret. Altfel poate merge prea departe, sau prea aproape. Principiul care ar trebui să ne călăuzească întotdeauna ar trebui să fie acesta: orice nevoia trebuie să ne facă bine sufletește. Dar și trupește. Dacă ne îmbolnăvește, devine păcat. După aceea, la boală, trebuie să dezlegi la multe. Boala pe care ți-o provoci singur e ca un început de sinucidere. Nevoia pe care o faci pentru ele însele, ci pentru progres spiritual. Și postul. Dacă e post de bucate, dar nu și de răutate, este absolut inutil. O știm aceasta încă de la profetul Isaia. Și Mintuitorul a spus: „Mîlă voiesc, iar nu jertfă”. Aceasta trebuie însă să se înțeleagă cu discernămint. Nu înseamnă că Dumnezeu nu vrea jertfă sau post. Le vrea, dar însoțite de milă, de bunățate, de iertare, de rugăciune. Fără schimbarea inimii totul devine formalism sec, fără valoare în fața lui Dumnezeu.

Și ce se înțelege prin schimbarea inimii? Inimă bună. Inimă bună față de aproapele. Tot Avva Antonie, deși trăia în pustie, știa că nu de la pustie vine mîntuirea și nici de la izolare. Dacă te izolezi ca să nu servești aproapele, degeaba te izolezi. Între rugăciune și slujirea aproapelei, cînd e cazul să fii într-o astfel de situație, e mai importantă slujirea. „Zis-a Avva Antonie: că de la aproapele este viața și moartea. Că de vom dobindi pe fratele, pre Dumnezeu dobindim; iar de vom smînti pre fratele, lui Hristos greșim!”

Iată cum se dovedește încă odată că învățăturile acestor retrași din lume, sînt tot atît de potrivite la retragere, ca și pentru lume, pentru toți credincioșii. Dintr-un magazin de mărfuri de tot felul, fiecare alege ce-i trebuie lui. Ce i se pare că nu i se potrivește, lasă deoparte. Va veni cel care are nevoie tocmai de ceea ce a lăsat el deoparte. Nu și-a găsit încă drumul doar cel care crede că nu-i trebuie nimic!

Un frate i-a zis lui Avva Antonie: „Roagă-te pentru mine!” Zis-a lui bătrînul: „Nici eu nu te miluesc, nici Dumnezeu, dacă tu însuși nu te vei sili și nu te vei ruga lui Dumnezeu!”

Să înțelegem cu discernămint acest cuvînt. Înseamnă oare că bătrînul i-a spus că nu se va ruga? Nu. Nicidecum. Bătrînul a spus că la rugăciunea lui trebuie asociată și rugăciunea celui care venise la el. Să nu fi crezut el că se poate lăsa numai la rugăciunea bătrînului, iar el să se țină de altceva. În rugăciune nu merge să lucrezi cu angajați. Numai cu asociați. În comunione. Că un asociat poate fi mai puternic, e cu atît mai bine. „Spune-mi cu cine te aduni, ca să-ți spun cine ești”, zice poporul. De aceea au căutare duhovnicii mari.

17 ian. 1989
Păltiniș

UNIREA PRINCIPATELOR

(Continuare din pag. 1-a)

toate țările, așa și cuvintele acelea sînt bune care le înțeleg toți. ...Iară să (dacă) nu vor înțelege toți, nu-i de vina noastră, ce de vina celuia ce a răsfărat rumânii printr-alte țări, de s-au amestecat cuvintele cu alte limbi, de nu grăiesc toți într-un chipu”. Tipărirea cărților bisericești și circulația lor, alături de manuscrise, dintr-o provincie în alta, au contribuit la întărirea unității culturale și indeosebi a limbii românești.

În spiritualitatea românească, umanismul ocupă un loc aparte, reprezentanții lui avînd posibilitatea să se instruiască în străinătate, unde au intrat în contact cu cărturarilor europeni și cu operele lor. Scrierile cronicarilor Gr. Ureche și Miron Costin în Moldova și a stolnicului Constantin Cantacuzino în Muntenia prin intermediul cărora sînt susținute originea romană a românilor și apartenența lor la același neam, deși erau răsăriți în mai multe state, au marcat o etapă nouă în conștiința românească. Spre exemplificare ne oprim asupra unui pasaj redactat de stolnicul Constantin Cantacuzino: „Noi rumânii sîntem adevărați romani și adevărați romani în credință și în bărbăție. ...Însă rumânii înțeleg, nu numai ceștia de aici, ce și den Ardeal, care încă și mai neași sînt, și moldovenii și toți cei și într-altă parte se află și au această limbă... tot una sînt. Ce dară pe acestia, cum zic, tot romani fi ținem, că toți aceștia dintr-o fîntînă au izvorit și cură!”

Spre deosebire de cronicarii menționați, Dimitrie Cantemir merge mai departe, afirmînd în *Hronica româno-moldo-vlahilor* că Muntenia, Moldova și Ardealul au format odinioară o unitate politică, o singură TARĂ ROMÂNEASCĂ. Iată al doilea titlu al cronicii după Predoslovie: *Hronicon a toată Țara Românească, carea apoi s-au împărțit în Moldova, Țara Muntenescă și Ardealul*.

De altminteri, la baza ideologiei Școlii ardeleni au stat și scrierile cronicarilor moldoveni și munteni, reprezentanții ei transilvăneni aducînd date noi în favoarea originii și continuității poporului român. Cristalizarea ideii naționale de unire politică a românilor apare pe o anumită treaptă a dezvoltării economice și sociale, în perioada destrămării feudalismului și apariției germinelor capitalismului. Pentru prima dată ideea națională, a solidarității politice între rumânii din Moldova cu cei din Muntenia se semnalează în timpul revoluției lui Tudor Vladimirescu din 1821. După revoluție, ideea unirii românilor capătă noi dimensiuni.

În textul Regulamentului Organic din 1831 se menționează următoarele: „Începutul, religia, obiceiurile și asemănarea limbii lăcuritorilor acestor două principatului, precum și trebuințele a ambelor părți, cuprind din însuș descălcarea lor elementare nedepășite a unirii, care au împiedecat și s-au întîrziat de întîmplătoare împrejurări. Mîntuitorii folosuri a rodului ce s-ar naște din intrunirea acestor două țări sînt de netăgăduit!”

Problema unirii capătă amploare în anii 1837—1840, acțiunea parlamentară și diplomatică fiind condusă de Ioan Cîmpineanu. Unirea și independența preconizată de mișcarea lui Ioan Cîmpineanu indispușea Austria, deoarece se temea că la acest ideal va adera și Transilvania, iar Turcia intuia că în noua ipostază, Principatele Unite ar înălțura suzeranitatea otomană.

În timpul revoluției de la 1848 s-a ocultat chestiunea Unirii din motive diplomatice, urmîndu-se rezolvarea contradicțiilor sociale. Abia după înfrîngerea revoluției s-a pus problema unirii Principatelor, idee susținută de Mihail Kogălniceanu în *Diriștele partidei naționale din Moldova*, aceasta fiind „cheia de boltă” și „cununa tuturor reformelor”. În rezoluția Divanului ad-hoc din Moldova din 1857 M. Kogălniceanu afirma: „Dirișta cea mai mare, cea mai generală, aceea hrînită de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației actuale, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într-un singur stat, o Unire care este firească, legiuită și neapărată, pentru că în Moldova și în Valahia sîntem același popor, omogen, identic ca niciun altul, pentru că avem același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceeași instituții, aceeași legi și obiceiuri, aceeași temeri și aceeași speranțe, aceeași trebuințe de îndestulare, același hotăr de pămînt, același dureri în trecut, același viitor de asigurat și, în sfîrșit, aceeași misie de împlinit!”

Datorită opoziției Austriei și Turciei, Congresul de la Paris din 1856 n-a putut hotărî unirea Principatelor. Iar Conferința din 1858 desfășurată tot la Paris prevedea separarea Principatelor, întrucît se mențineau suzeranitatea otomană, două guverne, doi domnitori și o Comisie centrală la Focșani.

La 5 ianuarie 1859, după ce în prealabil au avut loc dezbateri furtunoase în cadrul adunării, Al. I. Cuza este ales în unanimitate domn al Moldovei. La București, cu toate că adunarea electivă dispunea de o majoritate conservatoare, totuși în urma presiunii exercitate de masele largi populare a fost ales tot domnul Moldovei, Al. I. Cuza.

Sfidînd Convenția de la Paris (1858) și opoziția Austriei și Turciei, masele populare își impun voința, actul de la 24 ianuarie 1859 reprezentînd începutul fărîmării României moderne.

CENTENAR EMINESCU

Eminescu despre Șaguna

Mitropolitul românilor ortodocși din Transilvania, Andrei Șaguna, s-a bucurat de cununa de-a pururi înflorită a admirației și elogiilor scrise ale Lucașăruului Mihail Eminescu — și pe bună dreptate. Cu puterea și certitudinea geniului, ce s-a dovedit și se recunoaște, el a intuit, a înțeles și a declarat valoarea excepțională a personalității marelui ierarh și om de cultură patriot, precum și însemnătatea providențială a acțiunilor sale bisericești, politice, culturale, patriotice în beneficiul Bisericii Ortodoxe și al poporului ortodox român din Transilvania.

I-a întîlnit numele și din scrieri în 1865, cînd era, în Cernăuți, *gimnazist privatist*, stătea în casa profesorului său Aron Pumnul și a lucrat la *Cunsementarii Bibliotecii Invidiabilei rumâni gimnaziari cernăuțeni*, unde nu numai că a înregistrat cărțile, ci le-a și citit pe toate — deci și pe cele ale lui A. Șaguna (cum semna).

În ianuarie 1866 s-a stîns profesorul ocrotitor, gimnazistul privatist a scris și tipărit înția sa poezie, *La mormîntul lui Aron Pumnul*, apoi, în primăvară, a trecut în Transilvania, la Blaj, ca să dea unele examene și, după opinii noi, să-și caute înaintașii transilvăneni. A stat la Blaj în lunile de vară, după care a venit la Sibiu. În drum, a asistat, în Alba Iulia, la Adunarea generală anuală a *Astrei*, la care poate, să fi fost prezent, cum obișnuia, și președintele *Astrei*, mitropolitul Andrei Șaguna, cu care prietel i-a văzut chipul și i-a auzit vorbind.

La Sibiu, a tras la Mitropolie, că de aici i-a condus un teolog (elev la Seminar) la studentul Nicolae Densușianu, cunoscut din paginile revistei *Familia*, la care colaborau amîndoi (fratele mai mare, Nicolae Eminovici, student la drept, plecase din Sibiu, la Timișoara). N. Densușianu locuia pe o stradă (a Măcelarilor) din vecinătatea reședinței mitropolitane. Avînd hainele uzate din drumurile mai mult *per pedes*... N. Densușianu i-a costumat din cap pînă în picioare. A stat la el cîteva zile, în fiecare au ieșit împreună în oraș, au fost pe la Mitropolie și, desigur, N. Densușianu i-a vorbit de Mitropolitul Andrei Șaguna și faptele sale cutezătoare în folosul românilor ortodocși napăstuiți. La plecare, i-a dat o scrisoare către protopopul Bratu din Rășinari (bunicul lui Octavian Goga), ca să-l ajute să treacă Carpații în Muntenia, ceea ce a și făcut.

Peste doi ani, în iunie 1868, Mihail Eminescu a ajuns iarăși la Sibiu, de data aceasta într-un turneu de teatru al Societății dramatice din București, a lui M. Pascaly, unde poetul era suflor, secretar, traducător de texte, actor (în roluri secundare). În orele libere, în cele 12 zile de popas sibian, poetul a umblat prin oraș și împrejurimi (a fost la Dumbrava) și nu se poate ca, nesătios cititor al publicațiilor, să nu se fi dus la redacția *Telegrafului Român*, pe care Andrei Șaguna îl edita din 1853 și pe care M. Eminescu, a dovedit, îl urmărea și-l citea deosebit de atenț... Redacția se afla la Mitropolie, și tipărea Tipografia diecesană, înființată de Șaguna, redactor responsabil se afla Nicolae Cristea, militant memorandist. A continuat să citească *Telegraful Român* și la Viena și i-a apreciat între zărele „înteligente și de bună-credință”. În iunie 1873, cînd mitropolitul Andrei Șaguna a trecut către Domnul, Eminescu se găsea la Berlin, student audiant. A citit în *Telegraful Român* funerariile și cele ce s-au spus și s-au scris despre el.

Din 1876, cînd poetul *Epigonilor* și al *Scriitorilor* și-a început gazetăria sa prodigioasă, ca redactor la *Curierul de Iași*, apoi la *Timpuț din București*, *Telegraful Român* i-a fost sursă predilectă de informare și documentare asupra situației și problemelor românilor transilvăneni, pe care îl avea la inimă. S-a observat că Eminescu a reprodus din *Telegraful Român* un număr de articole, „cum n-a făcut din nici o altă publicație românească” (D. Vatamantic). A găsit îndreptățită linia realistă, compunții, judecioasă ce i-a dat-o mitropolitul Șaguna, corespunzătoare poziției sale bine chibzuită, salutară... Într-un articol de acum, a numit *Telegraful Român* „foaia cea mai moderată (nu modernă, cum greșit s-a citit și reprodus — I. Lupaș) de peste Carpați” (*Opere*, IX, p. 261).

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Gh. Cunescu

La erug eminescian

Din al Muzelor potir,
Printre simfonii de astre,
Ne-ai adus poetic mir
Să-l rouezi prin flori albastre.

Nalta cugetare-a ta
Omenirea o admiră,
Dar și harul de-a cînta
Apolinic cu-a ta liră.

Pur balsam de tei din rai,
Dar și rostul monolitic,
Le-ai pus într-al nostru grai
De pe spațiul mioritic.

Geniule, Măria Ta,
Ai avut din plînditate
Forța de a-ți proiecta
Nemul în eternitate.

Rod imens de gînditor
Dăruit-ai României
Și rămi nemuritor
Împărat al poeziei.

Nuțu Roșca

Două noi apariții editoriale la Centrul Mitropolitan din Sibiu

În ultimii zece ani, cititorii *Telegrafului Român* s-au familiarizat cu rubrica: „Calendar de inimă”, pe care, judecînd după corespondența care sosește la redacție, foarte mulți au așteptat-o și o așteaptă cu nerăbdare. Rubrica sau genericul acesta a fost și este umplut, după cum știm, cu chipuri de personalități deosebite, „de oameni între oameni”, de evenimente, de fapte mai puțin cunoscute sau nu deplin cunoscute, din istoria și cultura poporului român sau din viața Bisericii noastre Ortodoxe Române, și, trecute prin filtrul minții, dar și prin inima autorului, au fost aruncate apoi, ca niște raze de lumină și căldură, spre simțurile și inimile cititorilor, unde au rodit și rodesc mintăminte, vibrații, care ajută ca omul să fie om sau, după caz, mai om.

Iată că o bună parte din aceste studii, articole, evocări etc., autorul lor, I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, le-a cules, alături de încă altele, în două volume apărute în toamna anului 1988, sub titlurile: „Calendar de inimă românească”, 406 p., și: „Alte file de calendar de inimă românească”, 374 p. Rîndurile de față nu vor să fie o recenzie a acestor volume, ceea ce necesită spațiu și mergere mai la adînc, ci mai de grabă o semnalară a lor, a acestor „portrete și scurte istorii și scurte evenimente” (p. 6), pe „care ni le oferă sfința noastră istorie românească” (p. 5), precum însuși autorul arată în predoslovul primului volum. De altfel, ambele cărți vor să fie o continuare a altei cărți: „Dascăli de cuget și stîmțire românească”, apărută în anul 1980 și care, ne amintim cu toții, a stîrnit un puternic ecou în sufletele iubitorilor de slovă și gînd ales.

Primul volum: „Calendar de inimă românească” — are două capitole: „Istorie pe cîteva fețe de calendar” (p. 11—194) și: „Amvonul în slujba credinței strămoșești, a istoriei și a culturii românești” (p. 197—363).

Din primul capitol reținem titluri, ca: „Patria”, această „osmoză” care-i leagă pe toți cel dintr-o mamă, cel dintr-un pămînt, dintr-o istorie, dintr-o suferință, dintr-un ideal, dintr-o hotărîre, dintr-o jertfă, dintr-o biruință, dintr-o suflare și dintr-un singe, dintr-o inimă a strămoșilor și a pămîntului” (p. 13); „Constantin Brîncoveanu în istoria, în cultura și în inimile românilor”, prin care otomanii „botezau istoria și destinul poporului român cu sînge de martiri merit să renască și să regenereze sufletul și puterea lui, tocmai atunci cînd el credeau că le ucide” (p. 25); „Avram Iancu al Transilvaniei și al tuturor românilor”, care face parte „din acea categorie de inspiirați care au găsit drumul spre inima poporului, imaginea lor istorică fiind dublată de aura legendei; cum se întîmplă cu toți aceia care se jertesc pentru alții, pentru cauza tuturor, pentru un ideal generos, pentru Țară” (p. 35); „A fi contemporan cu Unirea”, fiind vorba de „marea faptă de la 1 Decembrie 1918... împlinirea unui vis de veacuri”, așa cum am fost la început: „un neam, o țară, o glie, un suflet, o credință, o inimă, un gînd, o limbă, o geografie și o istorie, rotunde ca pîinea, ca slovele și ca Luna plină” (p. 96); „Legea românească în părțile bihorene” ș.a.

Din al doilea capitol încrețim teme, ca: „Sava Brancovici, mitropolit al Transilvaniei și martir al Ortodoxiei”, pe care Samuil Micu și A. T. Laurian îl considerau apărător și martir al credinței, meritînd a „fi numărat între sfinți” (p. 177); „O însemnare contemporană despre Visarion Sarai și Sofronie de la Cioara”, fiind vorba de un document din chiar zilele cînd „trimise Kesara Maria (la) 1761 pre generalul Adolf Bukow cu oști și au luat bisericile de la schismatici (ortodocși)” (p. 200); „Parion și Argeșul”; „Momentul Andrei Șaguna în istoria și cultura Transilvaniei”, care, venit în Transilvania, „a simțit că va trebui să-și asume răspunderea destinului românilor de aici din toate punctele de vedere” (p. 225); „Astria: cititorii și cititorile ei”, „adevăratul Cîtor mare al

Asociațiunii” fiind „poporul român din Transilvania...”, iar „cea mai mare dintre cititorile ei, urmărită cu înțelepciune, răbdare, pasune, perseverență și jertfe... Marea Unire de la 1 Decembrie 1918” (p. 321); „Telegraful Român în conștiința Transilvaniei, România în conștiința *Telegrafului Român*” și încă altele.

Al doilea volum: „Alte file de calendar de inimă românească” are patru capitole și anume: „Sărbătorii însemnate cu roșu în calendarul inimilor noastre” (p. 19—69); „Cuvinte de aducere aminte despre unii care nu trebuie uitați” (p. 73—109); „Cîteva contribuții la Istoria literaturii române” (p. 118—230) și: „Ritmuri și popasuri în cultură, în cercetarea teologică, în viața bisericească și în ecumenism” (p. 234—345).

Din primul capitol amintim titluri, ca: „Avaturile sintagmei: Soarele pentru toți românii de la București răsare”, idee pe care toți marii bărbați ai vremii din Transilvania o nutreau și o exprimau în chip divers: „Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român”, în care sînt prezentați, în culori de cuvinte, cei patru patriarhi adormiți în Domnul, care „vor fi priviți de viitorii cu recunoștință pentru felul cum au cititor Ortodoxia românească modernă” (p. 69). Din al doilea capitol reținem: „Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, cîtor de oameni, ecumenist de anticipație, umanist”, mitropolit de care sînt legate multe înfăptuiri „în Sibiu și în Transilvania” (p. 86); „Profesorul Dr. Vasile Drăguș”, a cărui contribuție „în cadrul instituțiilor de resort din Patria noastră, la păstrarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice românești, bisericii și mănăstirilor indeosebi, creații ale geniului românesc, a fost o slujire de înalt sacerdot” (p. 98); „A plecat și Constantin Noica”, cuvînt rostit la înmormîntarea acestui iubitor de înălțimi, acestui „generos al înnoirii permanente, al acțiunii, al muncii... al definirii, al clarității” (p. 105), care-și doarme somnul pînă la învierea obștească la umbra bisericești noastre de lemn de la Schitul Păltiniș. Capitolul trei se ocupă în chip special de: „Prima traducere a manualului lui Epictet în românește”, manual care este redat în întregime, iar dintre celelalte teme mai reținem: „Stiri noi despre Al. Mateevici și despre autorul melodiei „Limba noastră”, care, deși unică și frumoasă, „cîntată e și mai frumoasă”, autorul textului fiind preot, iar al melodiei un diacon, Alexandru Cristea. Ultimul capitol al lucrării: „Alte file de calendar de inimă” cuprinde teme, ca: „Gala Galaction și începuturile ecumenismului ortodox românesc”, valorificîndu-se un document inedit legat de întîlnirea anglicano-ortodoxă din anul 1935; „Sf. Scriptură în Biserica Ortodoxă”, căreia „Biblia nu i-a lipsit niciodată” (p. 255); „Confesiunile din Transilvania în trecut și astăzi”, o sinteză extrem de izbutită a „țării plaurilor” și a fiilor ei din todeauna și mai noi; „Icoanele pe sticlă din Transilvania”, care au făcut la noi „o adevărată școală”, opera unor „pictori țărani, fără studii academice” (p. 280); „Bilanț și perspective ecumenice”, lucrare prin care „ne simțim mai aproape unii de alții” (p. 344) ș.a.

Ambele volume se încheie cu un mare număr de pagini, cuprinzînd indice de nume și locuri.

Precum vedem, cele două cărți semnalarate oferă cititorilor o arie largă de preocupări, de teme scoase din adîncurile vieții poporului român și Bisericii noastre, și redată într-un mod specific autorului lor; o vădită capacitate de pătrundere în esența, în miezul lucrurilor și la reda acest miez într-un stil accesibil tuturor, clar, limpede, atractiv, convingător, prin toate stimulîndu-se cu adevărat, între altele, „dragostea... pentru istoria și pămîntul românesc, pentru înaintași, pentru cultura și arta românească”, ceea ce și-a propus în principal și autorul acestor binevenite lucrări.

Arhid. Gh. Papuc

Orb, neghiob și strîmt la minte, cum mă aflu, n-am fost totuși atît de stupid și de neștiutor înct să cred că Hristos ne cere să dăm din prisosul nostru: asta o fac doar și păgînii. Am fost însă îndeajuns de nepriceput și de rătăcit în beznă spre a cugeta — ceea ce pare într-un totu conform cu învățătura creștină — că ni se cere să dăm din puștinul nostru, de nu și din prea puștinul nostru. Ea am și mers pînă la a mă învolci cu ideea că din pilda celor doi bani aruncați de femeia văduvă în cutia darurilor (Marc. 12,41-44; Lc. 21, 1-4) reiese îndemnul de a da tot ce avem, toată avuția noastră.

A fost nevoie să nimeresc a citi, acum cîva timp, un text al poetului francez Henri Michaux (1899-1988) pentru a înțelege, cutremurîndu-mă, înfiorîndu-mă, că Hristos ne cere cu totul altceva. Și anume: să dăm ce nu avem.

Orb, neghiob și strîmt la minte ce am fost. Și ferecat în chingile bunului simț, cel mai lamentabil. Cum de mi-am putut închipui că Hristos-Dumnezeu, care a primit să Se întrupeze și să moară pe cruce alomă celui mai nefericit și mai ticălos dintre muritori, ne va cere să dăm din prisosul ori puștinul avutului nostru ori chiar avutul acesta întreg? Cum de ne-ar fi chemat la acțiuni atît de simple, de aparținătoare lumii acestuia, de posibile adică! Paul Claudel nu ni-L definește oare pe Dumnezeu atribuindu-L grăirea: De ce vă temeți? Sunt imposibilul care vă privește.

Hristos, așadar, această chiar ne cere: imposibilul: să dăm ce nu avem. Dar să-l ascultăm pe Michaux: În mănăstirea unde ar dori să fie primit se prezintă un candidat la călugărie. El mărturisește starețul: „Să, știu. Părinte, că nu am nici credință, nici lumină, nici esență, nici curaj, nici încredere în mine și nici nu pot să-mi fiu mie însumi de ajutor iar altora cu atît mai puțin; nimic nu am.

Firesc ar fi fost să fie de îndată respins. Nu așa însă. Ci starețul (abatele, zice poetul francez) îl răspunde: Ce-are a face! Nu ai credință, nu ai lumină; dîndu-le altora, le vei avea și tu. Căutîndu-le pentru altul, le vei dobîndi și pentru tine. Pe fratele acesta, pe aproapele și semenul tău ești dator să-l ajuți cu ce nu ai. Du-te: chilia ta e pe coridorul acesta, ușa a treia pe dreapta.

Nu din prisosul, nu din puștinul tău, ci din neavutul tău, din ceea ce îți lipsește. Dăruind altuia ce nu ai — credință, lumină, încredere, nădejde — le vei dobîndi și tu.

„Trebuie să-l ajuți cu ceea ce nu ai.”

„Dînd ce nu ai, dobîndești și tu, cel gol, cel pustiu, cele ce-ți lipsesc.”

„Cu ceea ce crezi că nu ai, dar care este, care va fi în tine.

Mai adînc decît adîncul sinei tale. Mai tînuit, mai înfășurat, mai limpede, izvor năvalnic care circulă fără oprire, chemînd, îmbind la părăsire.”

Da, numai așa putea vorbi un slujitor al lui Hristos, al Celui tainic: paradoxal (precum întotdeauna ne-a învățat: de vrei să cîrmuiești, slujește; de vrei să fii înălțat, smereste-te; de vrei să-ți mîntuiești sufletul, pierde-l pentru Mine; de vrei să-ți recuștigi nevinovăția, recunoaște-te vinovat) și uluitor (de vei da ce nu ai vei dobîndi și tu ceea ce ai dat altora).

Nicăieri, în afară de evanghelii, nu cred să se fi vorbit mai răspicat și mai creștinesc decît în micul poem al lui Michaux care mi-a strîmțit stupefacția și entuziasmul. Poate în unele

DĂRUIND VEI DOBÎNDI

fragmente din *Frații Karamazov și Demonii*, poate Cervantes făurîndu-l pe *El nuestro Señor Don Quijote*, *El Christo espanol*, poate Albert Camus în textul despre Oscar Wilde (intitulat *Artistul în pușcărie*) și despre mergerea către Hristos nu prin suferință și durere (cale bună, inferioară totuși) ci prin exces de fericire și în clipe de euforie (cale superioară). Nicăieri nu cred că vreun poet ori prozator să fi vorbit mai de aproape de Cel neapropiat.

Dînd ce nu avem dobîndim prin ricoșeu ceea ce — cu nemeapomenită sfruntare — ne-am încumetat a dăruî altuia. Lecția e valabilă pentru orice creștin, cleric sau mirean. Pentru monah îndoesebl. Să nu se îngrijoreze, să nu se sperie, să nu se frîmînte călugărul care își simte launtru desert, bîntuit de neîncredere și slăbiciune, cuprins de întuneric și secetă: să nu la cîtuși de puțin aminte la acestea toate. Ispite ale deznădejdi, netrebnice șiretenii ale celui rău și uscat. Să dea celor care vin la el — în chilia lui, în grădina mănăstirii, pe cerdacul arhondaricului, la ușa altorului — ca să afle credință, întărire, lumină și o brumă de speranță — ceea ce el așteaptă de la el și ceea ce el prea bine știe că în clipa aceea se poate întîmpla să nu aibă. Să le dea. Și, dîndu-le, se vor răsfîrînge și asupra-i, se va milui și el din pomana făcută altuia.

„Dînd lumina pe care nu o ai, o vei avea și tu.”

Nu cumva prin cuvintele lui Michaux ni se lămurește mai în adîncime textul de la Matei 25 despre înfricoșata Judecată? Nu cumva cei buni au dat însetatului din apa de care și ei duceau lipsă; infometatului din hrana pe care nu o aveau; celui gol, haina după care și ei jînduiau?...

Secretul vieții călugărești se arată a fi: să îndrăznești a da ceea ce vremelnic se întîmplă să-ți lipsească. Iată paradoxul creștin în toată plinătatea, splendoarea și virtuțea lui. Dar iată și făgăduința uluitoare: dînd ceea ce nu ai, dobîndești ce ai știut să dai din goul ființei tale. Darul suprafiresc se reflectă asupra-ți, se întoarce la tine ca un bumerang, ca o rază de lumină proiectată de oglindă — și te învațeste, te împlinește, te covârșește.

Deșigur. Nici că se putea altminteri! Cum oare am putut gîndi măcar o clipă — necum ani de zile — că Hristos dorește să dăm din ce avem: prisosul, puștinul, totul! Mare ispravă, destoinică școfală! Prea omenească, sărmană, jalnică treabă! Alceva ni se cere: ce pare a fi cu neputință. Alceva ni se făgăduiește: ceea ce nu de conceput și de crezut!

Să piară de la noi călugării orice spaime, nesiguranță, șială, teamă de fățărnicie: călugărul e merit a da altora credință și lumină măcar de-o vor lipsi lui vremea mai scurtă ori mai lungă. Chiar de se află în criză de acedie. Chiar dacă s-a făcut vinovat de slăbirea avîntului și statorniciei monahale.

Vă putea oare? Va fi în stare a săvîrși minunea? Deșigur, dat fiind că este din ceata celor despre care Hristos a spus că „ei nu sînt din lume, precum și Eu nu sînt din lume” (Ioan 17, 16). Și iarăși: „Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor” (Io. 17, 20). Iar la Faptele Apostolorilor (20, 35) Pavel așijderea grăiește: „Trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: Mai fericit este a da decît a lua.”

În adevăr, dînd peste fire, lum har peste har. Cel slab, prin urmare, să rostească: dă-mi, Doamne, cînd sînt descumpănit și gol, voință și nerușinare ca să pot da din ceea ce nu am. Iar Tu fă ca darul acesta al meu — paradoxal, absurd și îndrăzneț — să se întoarcă asupra-mi prin mila Ta care socotește înțelepciunea oamenilor drept nebbie și adagiul „Nemo dat quod non habet” aramă sîntătoare și chimval zăngănit. Tu care ceri numai imposibilul și făpe-tuiești numai ce mîntea omenească nu poate să priceapă.

Monahul Nicolae Delarohia

VALORI LA MĂNĂSTIREA RĂTEȘTI

Mănăstirea Rătești din eparhia episcopală a Buzăului este, fără-ndoiă, una din temeinicile așezări monahale din țara noastră. Dăinuind de peste 400 de ani (prima mențiune istorică o dă Nicolae Stoicescu cînd spune că: „Mihai Viteazul, în drum spre Ardeal, la 1600, a trecut pe aici, așezîndu-și tabăra la Rătești, lingă schitul de călugări”), ea a devenit loc de viață și de rugăciune pentru maici pe la 1686 (un document din 1784, semnat de domnitorul Constantin Moruzzi, prin care se întărea o serie de danii, dovedește existența ei, bine organizată încă la acea vreme), fiind azi un exemplu de viață religioasă și de obște, cu un spirit de organizare și gospodăresc exemplar.

Mănăstirea este înzestrată cu o biserică monumentală, ridicată în prima parte a secolului XIX, pe locul celui vechi, în timpul păstoririi episcopului Chesarie, purtînd hramul Sfintei Treimi (de la fosta biserică) și cel al Sfîntului Dimitrie. O impresionantă pictură în frescă, realizată, în anii 1843-1844, de Nicolae Teodorescu-Pitarul (titlu acordat de Mihail Sturza), întemeietorul școlii de pictură religioasă buzolene, cărula marele Gheorghe Tattarescu i-a fost ucenic (de la care se păstrează o minunată icoană: *Adormirea Maicii Domnului*). De asemenea, semnat de Tattarescu, se află în stărețe portretul episcopului Chesarie, cel care l-a trimis să studieze la Roma. În biserică se mai găsește și o veche icoană a *Maicii Domnului*, adusă de călugărie, cînd acestea au venit de la schitul Polana Mărului. Remarcînd vigoarea stilului românesc din pictura lui Nicolae Teodorescu-Pitarul, trebuie să-i spunem un cuvînt de admirație și laudă pentru realizarea imaginii lui *Iisus Hristos Pantocrator* împrejmuit, ca de un curcubeu, de culorile viitorului drapel de stat al României.

Mănăstirea Rătești mai adăpostește și o valoroasă *Colecție muzeală* cuprinzînd obiecte de artă veche bisericăscă. Iubitorii de asemenea valori, pe lingă amintita icoană semnată de Tattarescu, vor afla aici volumul al III-lea din *Biblia poliglotă* (ebraică, asirochaldeană, latină, greacă), tipărită la Paris în 1629 de Antonius Vitray. Într-o vitrină alăturată se află *Biblia de Buzdu*, în trei volume (1854-1856), care este a treia Biblie tipărită în limba română (după cea de la București, prima, și cea de la Blaj, a

doua, în traducerea lui Samuil Micu-Klein, 1699). Se poate vedea, de asemenea, acel document semnat de Moruzzi, un *Antologhion* tipărit la Rm. Vlcea în 1737, de către episcopul Damaschin, mare tipograf de carte veche românească, *Evanghelia de la Neamț* (1821), cu o admirabilă ferecătură în argint, precum și un considerabil număr de icoane vechi pe lemn și pe sticlă etc.

Ceea ce m-a emoționat, însă, în mod deosebit, în această valoroasă colecție muzeală, este prezența aici a unei fascicule din ediția *princeps* a *Bibliei de la București* (Biblia lui Șerban Vodă Cantacuzinul) apărută în urmă cu trei sute de ani (în toamna lui 1688), fiind prima tipăritură a *Bibliei întregi în limba Românească*. Fascicula respectivă, într-o stare foarte bună, face parte din Vechiul Testament și constituie într-adevăr o raritate. De unde și cum a ajuns aici? A fost găsită, cu ani în urmă, la *Florian Bălea al Potcovitei*, din comuna Bistra, jud. Alba, de către preutul iconom *Zaharia Curea* din aceeași localitate, care a dăruit-o Mănăstirii Rătești, unde a și rămas, ca unul din obiectele de cel mai mare interes. Ce ne relevă această raritate? În primul rînd faptul că *prima traducere integrală a Bibliei, tipărită în limba Română*, a avut o răspîndire imediată în toate provinciile românești; ea a constituit nu numai un monument al *Limbi Române vechi*, avînd un rol determinant în dezvoltarea limbii noastre literare, dar s-a dovedit, în același timp, o probă de neclintit a unității noastre de neam, fiind citită cu aceeași rîvnă, în aceeași limbă, de ambele părți ale Carpaților. În al doilea rînd este elocvent faptul că tipărirea și răspîndirea pe întreg spațiul românesc a cărților noastre de suflet a fost un imperativ care a rămas permanent, pregătînd și pe această cale Marea Unire de la 1918 la Alba Iulia. La trei secole de la acest eveniment crucial pentru cultura românească, un gînd pios și de laudă întemeietorului și celor care cu osîrdie s-au dăruit la zidirea acestei coloane luminoase a spiritualității noastre!

Da, cînd aveți drum prin locurile de pe valea Buzăului, opoșiți pentru cîteva ceasuri la Mănăstirea Rătești, această oază de liniște, unde sufletul se poate bucura de frumuseți și înnobila de adevăr.

Radu Cârnelci

Raporturi istorice, etnice și demografice în Transilvania (XVI)

Acțiunile fruntașilor Partidului Național Român și, totodată, ai Mișcării memorandiste, care trec în România spre a se pune de acord în lupta lor cu personalități politice din țară, cu reprezentanții Ligii culturale, contactele lor strîns în vederea unor acțiuni comune cu fruntașii slovacilor și srbilor, au constituit motive de teamă pentru guvernanta ungară. Se deschide acțiune judiciară la 13 mai 1893 împotriva întregului comitet de 25 al PNR și a altor fruntași politici români la Tribunalul regesc din Cluj, unde, după repetate interogatorii, pertractări și amînări, în ziua de 7 mai 1894 s-au început dezbaterile finale, care au durat pînă la 25 mai, cînd s-a dat sentința de condamnare.

În 7 mai 1894, începutul procesului, venise multime mare de români la Cluj: intelectuali, meseriași și țărani, pentru a-și arăta iubirea și solidaritatea cu conducătorii care erau trași la răspundere pentru o înfăptuire încredințată lor de obște poporului român.

La proces, dr. Ioan Rațiu a făcut următoarea declarație (din care cităm) în numele tuturor celor acuzați: „... Memorandul, pentru a cărui publicare și răspîndire sîntem trași ca niște făcători de rele înaintea acestei bare judecătorești, nu cuprinde... decît gravaminele poporului român, care ne-a trimis pe noi, ca să cerem scutul tronului pentru drepturile lui nesocotite și călcate în picioare.

Ceea ce ne-a silit pe noi și pe întregul popor român să facem acest demers, este faptul că atît legislațiunea, cît și guvernul ne-a dus la convingerea nestrămutată că în fața lor pentru noi vorbă de dreptate nu poate fi.

În zadar au fost toate promisiunile ce s-au dat în repetate rînduri pentru respectarea drepturilor noastre naționale.

În zadar am încercat toate formele și mijloacele legale. În zadar ne-am plîns la toți factorii competenți ai statului. Excluzivismul de rasă a declarat război de exterminare a limbii și naționalității noastre.

Nu ne mai rămîne decît această singură cale a apelului la factorul suprem al statului și la opinia publică a lumii civilizate.

Față de acest act, care nu conține decît curatul adevăr și este iocana credincioasă a suferințelor și nedreptăților seculare ce le îndură poporul român din Transilvania și Ungaria, trebuia ca regimul ori să se dezvinovățească, ori să se răzbuie.

Dezvinovățirea nu era cu putință — a ales calea răzbumării!

Ne-a împiedicat să ajungem și acum ne supune judecării acelora contra cărora ne-am plîns.

Ceea ce se discută aici, domnilor, este însăși existența poporului român. Existența unui popor însă nu se discută, se afirmă.

De aceea nu ne e în gînd să venim înaintea D-Voastră, să dovedim că avem drepturi la existență.

Într-o asemenea chestiune nu ne putem apăra în fața D-Voastră, nu putem decît să acuzăm în fața lumii civilizate sistemul asupritor care tinde să ne răpească ceea ce un popor are mai scump: legea și limba!

De aceea nu mai sîntem aici acuzați — sîntem acuzatori.

Ca persoane nu avem ce căuta înaintea acestei Curți cu jurați, fiindcă noi am lucrat numai ca mandatați ai poporului român și un popor întreg nu se poate trage la bara judecătorească.

Plîngerile poporului român nu pot fi judecate de un juriu exclusiv maghiar, care este și judecător și parte.

De aceea nu este de demnitatea poporului român de a se apăra în fața juriului din Cluj.

Prin spiritul de intoleranță, printr-un fanatism de rasă, fără seamăn în Europa, osîndîndu-ne velet și izbuti numai ca să dovedim lumii că maghiarii sînt o notă discordantă în concertul civilizației. Declar prin urmare, în numele meu și al colegilor mei acuzați, că pentru cuvintele arătate nu ne putem apăra!”

În prezența acuzațiilor și a unei numeroase asistente, la orele 4 1/2, în 25 mai 1894, prezidentul Tribunalului regesc maghiar din Cluj anunță că pe baza verdictului Curții cu jurați sînt condamnați: dr. Ioan Rațiu la 2 ani închisoare de stat, Gh. Pop de Băsești la 1 an, dr. Vasile Lucaicu la 5 ani, Dimitrie Comșa la 3 ani, dr. D. P. Barcianu la 2 1/2 ani, Nicolae Cristea la 8 luni, Iuliu Coroluanu la 2 ani și 8 luni, Patriciu Barbu la 2 ani, dr. Teodor Mihail la 2 1/2 ani, Aurel Suciu la 1 1/2 ani, Mihail Velicu la 2 ani, Rubin Patitia la 2 1/2 ani, Gherasim Domide la 2 1/2 ani, Dionisie Roman la 8 luni închisoare de stat.

Acuzatul Septimiu Albini, după înșănătoșire, a fost și el condamnat la 2 1/2 ani temniță de stat. Acuzații au fost apoi puși să plătească toate cheltuielile de proces și să publice sentința de condamnare în mai multe ziare românești și ungurești.

Recursul de nulitate înaintat în contra sentinței de condamnare a fost respins din partea Curiei și în zilele ultime ale lunii iulie 1894 condamnații, în Procesul memorandului au fost duși sub escortă la Cluj, iar de acolo au fost trimiși la Seghedin și Vaț, în temnița de stat.

Prin acțiunea Mișcării memorandiste problema Transilvaniei, a românilor din imperiul dualist, a tuturor naționalităților oprimate, a devenit nu numai o problemă a întregii națiuni române, ci și una europeană, întrucît Mișcarea memorandistă a constituit o afirmare a drepturilor românilor transilvăneni, atît sub aspect național cît și social și de aceea a fost îmbrățișată de toate categoriile sociale.

Un puternic curent de simpatie, solidaritate și sprijin cu acțiunea națională pornită din Sibiu, cu cauza națiunii române se declanșează în toată Europa. V. A. Urechia, presedintele Ligii culturale, a adunat într-o broșură cu titlu „Voci latine”, un număr de 147 telegrame, scrisori, discursuri și articole numai din țările neolatine: Franta, Italia, Belgia, Elvetia, semnate de personalități proeminente, între care: G. Clemenceau, Jules Simon (oameni politici), Emile Picot, E. Lavisse, Cesare Cantu (profesor universitar), Giosuè Carducci, Emile Zola, Sully Prudhomme (scriitor), Roberto Fava, Felix Laseur (ziarist) ș.a.

La București a fost lansat un manifest-apel, semnat de 423.837 de persoane, adresat opiniei publice europene, în care cetățenii României dezvăluiau situația românilor din Austro-Ungaria. Se întocmesc liste de subscripții pentru ajutorarea celor osîndiți. Se făuresc planuri de trecere în România a memorandistilor spre a-i salva de închisoare.

Pe de altă parte însă, Mișcarea memorandistă a demonstrat că prin argumente de drept, înfățișate prin memoriile forurilor statului dușmănoase poporului român, românii nu-și vor găsi nici dreptate și nici împlinirea dezideratului lor fundamental — unirea cu România. Întreaga acțiune s-a desfășurat în limitele strictei legalități, în mod pasnic și fără a viola ordinea și interesele statului, mîrgînîndu-se doar la solicitarea acordării drepturilor prevăzute în legile ungare, îndeosebi în legea de naționalități din 1868, și națiunii române din Transilvania, în mod egal și fără discriminare rasială.

Memorandul conținea doleanțele întregii națiuni române din Transilvania și enumera încălcările legilor pe care guvernul ungurești le-au întocmit, guverne care continuau aceeași politică de deznalționalizare și asuprire a românilor prin măsuri administrative contrare legilor statului.

Guvernul ungar, denaturînd realitatea strictei legalități a Memorandului, a transformat acțiunea legală întreprinsă de memorandisti, în acțiune de subminare și lezarea a legilor, îndreptată împotriva intereselor statului ungar și, în consecință, a ordonat punerea sub acuzare și judecarea autorilor Memorandului, conform legilor penale și i-a băgat în închisoare.

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu
Prof. Mihai Racovițan

Bisericile și fenomenul sectar

Confruntate cu problema intensificării prozelitismului sectar, Bisericile se văd nevoite a adopta măsuri menite să preîntîmpine consecințele cu totul negative care decurg din racolarea de către secte a credincioșilor.

Din revista de studii și informații „Proche Orient Chretien”, care apare la Ierusalim (tom. XXXVII, Fasc. I—II/1987), aflăm că Bisericile din Liban (ortodoxă, catolică și protestante) au declarat, în „Săptămîna a adevărului”, în cadrul căreia au întreprins acțiuni de prevenire a credincioșilor și de punere în temă a autorităților civile asupra pericolului pe care-l reprezintă propagarea masivă a ideilor sectei „Martorii lui Iehova” în anumite cercuri ale societății.

La o conferință de presă care s-a ținut anul trecut la Centrul catolic de informații din Beirut, unul dintre reprezentanții Bisericiiilor menționate a declarat: „Martorii lui Iehova” nu sînt creștini pentru că ei resping dogmele esențiale ale creștinismului.

Ei constituie, mai degrabă „o mișcare politică de aparență pseudo-religioasă”, ostilă religiilor în general și religiei creștine în special, precum și oricărei idei de loialism patriotic.

Ei nu interzic furtul, minciuna, adulterul și sperjurlul sub pretext că „jugul” celor zece porunci a fost abolit în urma morții lui Hristos.

Reprezentantul Bisericii luterane din acea țară, într-o conferință ținută la școala centrală din Junieh a protestat împotriva „ravagiilor morale și spirituale” provocate de către secta „Martorilor lui Iehova” și a confuziei care se face frecvent între această sectă și Bisericile protestante.

La inaugurarea „Săptămîinii adevărului”, unul dintre ierarhii care au vorbit acolo i-a îndemnat pe credincioșii diferitelor confesiuni prezenți la acea manifestare să asculte glasul „singurului stăpîn, care este Hristos” și nu al *fașilor profeți* precum sînt Martorii lui Iehova, „care n-au nici o legătură cu creștinismul și nici cu Hristos.

Eminescu despre Șaguna

(Continuare din pag. a 2-a)

Acum s-a referit direct la mitropolitul Andrei Șaguna, ca apărător, în următoarea împrejurare:

În ianuarie 1877, revista *Transilvania* a publicat scrisoarea lui L. Kossuth trimisă, din Debrețin, lui Ion Dragoș, în aprilie 1849, în care guvernatorul general al Ungariei l-a acuzat pe Andrei Șaguna de învinuiri grave antiromânești, cu epitețe, precum trădător, fățarnic, mincinos (!) ... *Telegraful Român* a reproduces fragmente din textul din Transilvania și scrisoarea lui Kossuth. M. Eminescu le-a citit și a ripostat imediat în *Curierul de Iași*, în apărarea mitropolitului defăimat — și de români; Eminescu a specificat că și un partid românesc din Transilvania l-a tratat pe Șaguna ca vînzător al intereselor românești și ca maghiarofil). M. Eminescu, geniu și politic nu numai literar, a înțeles logica și atitudinea lui Andrei Șaguna și le-a aprobat. L-a numit „unul din cei mai moderați oameni... Politic de la creștet pînă în tălpi... Ca toți politici de talent, Șaguna era pesimist, s-a calculat totdeauna cu împrejurările cele mai rele, nu cu cele mai bune” (*Opere*, IX, p. 322-323).

În alt articol (de acum înainte, din *Timpul*), scriînd despre situația românilor din Ardeal, a elogiat curajul mitropolitului Andrei Șaguna, „care punea ordinele ministeriale ungurești ad acta, fără a le-nvrednici măcar de un răspuns și care, cînd dreptatea era în partea poporului său, o susținea în contra a orice și a oricui” (*Opere*, XIII, p. 268).

Peste douăzeci de zile, reproducînd și comentînd un articol din ziarul „Pester Lloyd”, asupra situației românilor transilvăneni, M. Eminescu s-a referit la „marele mitropolit Șaguna”, care a creat și a lăsat „un sfînt patrimoniu” (idem, p. 278).

În alte articole a dovedit că a citit și a cunoscut articolele și scrierile șaguniene... În unul, a citat „cuvintele bătrînului Șaguna: *Flerepossim sed juvare non* (*Opere*, XII, p. 153). În altul, referindu-se la un congres bisericăsc al românilor răsăriteni (ortodocși n.n.) din Transilvania, a arătat încercările de uniație, dar „români cari n-au primit uninea au urmat paralel viața lor bisericăscă cu cei ce o primiseră, pînă ce în sfîrșit Șaguna la 1864 izbuti a reînflința mitropolia răsăriteană, care cîrînd își înființă două episcopii, la Arad și la Caransebeș” (*ibid.*, 354).

Deci, pe bună dreptate s-a putut, și se poate afirma, că M. Eminescu a avut un adevărat cult pentru Mitropolitul Andrei Șaguna. Geniile își recunosc însemnătatea excepțională. Este supremul omagiu.

ȚARA MEA

La noi cuvîntul țară
Este pămînt și rîu,
Un cer senin de vară
Și lanul copt de grîu.

Sînt pruncii din ogradă,
Strămoșii-n cimitir,
Sînt pomii din livadă
Și codrii de safir!

E datina străbună
Păstrată din bătrîni,
A munților cumună
Și apa din fîntînii!

Poporul stup de-albine,
Dreptatea, bun cîrmaci,
Omul, de lingă tine
Și cîmpul roș de macii!

Privighetori în lunci
Slăvesc în înnuri glia
Izvoarele din stînci
Susurde: RO-MĂ-NI-A!

Vasile A. Pleșu

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din A G E N D A

Prea Fericitului Patriarh TEOCTIST

■ **Duminică, 1 ianuarie a.c.**, cu prilejul Anului Nou 1989, Praznicul tăierii împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos și sărbătorii Sfințului Vasile cel Mare, Prea Fericitului Patriarh Teoctist a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala Patriarhală din București, la sfârșitul căreia s-a oficiat Te-deum-ul de început de an, cu care prilej înfiștatătorul Bisericii Ortodoxe Române a rostit un cuvânt de învățătură creștină.

Potrivit tradiției, în după-amiaza acestei prime zile a Anului Nou, Prea Fericitului Patriarh Teoctist, înconjurat de o parte din membrii Sfințului Sinod, s-a întâlnit cu preoțimea capitalei și cu colaboratorii direcți din partea Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, cadrele didactice de la Institutul și Seminarul teologic din București. În numele tuturor a vorbit P. S. Episcop Vasile Tîrgovișteanul, vicar patriarhal. La sfârșit P. F. Patriarh Teoctist a ținut un cuvânt ocazional de Anul Nou. Corala preoților capitalei a susținut un program de colinde și cîntece de Anul Nou.

■ **Duminică, 22 ianuarie a.c.**, Prea Fericitului Patriarh Teoctist, înconjurat de PP. SS. Episcopi vicari patriarhali Nifon Ploieșteanul și Vasile Tîrgovișteanul a săvârșit Sf.

Liturghie la catedrala patriarhală, rostind la sfârșit un ales cuvânt de învățătură creștină.

■ **Marti, 24 ianuarie a.c.**, Prea Fericitului Patriarh Teoctist a primit pe excelența sa domnul Luigi Amaduzzi, noul ambasador al Italiei la București. La primire au fost de față: P. C. Pr. Cons. Alexandru Tudor și P. C. Prof. Pr. Nicolae Necula de la Institutul Teologic din București. A doua acțiune din ziua de 24 ianuarie a Prea Fericitului Patriarh Teoctist a fost primirea membrilor comisiei de transliterare a Bibliei de la București și colaboratorilor direcți de la Editura Tipografiei Institutului Biblic și de Misune Ortodoxă, prilej cu care a înmănat fiecarei câte un exemplar din Biblie, cu dedicație, în semn de prețuire pentru strădaniile depuse.

■ **Miercuri, 25 ianuarie a.c.**, Prea Fericitului Patriarh Teoctist a primit pe excelența sa domnul Yosef Govrin, ambasadorul Israelului la București. La primire au fost de față: P. C. Pr. Cons. Gheorghe Bogdan și dl. cons. univ. Remus Rus de la Institutul Teologic din București.

Prea Fericitului Patriarh Teoctist a vizitat șantierul de restaurare a Bisericii Sf. Spiridon Nou din București, paraclis patriarhal, constatînd bunul mers al lucrărilor și dînd prețioase îndrumări pentru încheierea lor.

dință, în care au trăit și și-au lucrat mîntuirea moșii și strămoșii noștri, de aproape două mii de ani.

Pentru munca sa pe tărîm pastoral și gospodăresc, C. pr. I. Cloacă a fost distins și hirotesit „iconom”, acte de prețuire înmănușe-totodată consiliului și comitetului parohial, precum și corului bisericesc din Dumbrăvița, cor care, atît la biserică, cît și la agapa care a urmat, a interpretat cu multă simțire un bogat mănunchi de colinde.

■ Centrul biografic internațional de la Cambridge (Anglia) a tipărit lucrarea: „International Leaders in Achievement 1988” ceea ce în traducere liberă înseamnă: Dicționarul internațional al unor oameni cu realizări deosebite, lucrare în care este cuprinsă și o scurtă biografie a I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, ceea ce înseamnă nu numai o recunoaștere pe plan internațional al personalității Arhiepiscopului de la Sibiu, ci și un act de cințire a Bisericii noastre Ortodoxe Române.

■ **Duminică, 1 ianuarie 1989**, I. P. S. Mitropolitul Antonie al Transilvaniei a săvârșit Sf. Liturghie în catedrala mitropolitană din Sibiu în cadrul căreia a hirotonit pe tânărul teolog Vasile Lăncrăjan întru diacon, iar C. diacon N. Crețu a fost hirotonit preot pe seama parohiei Mălin-crav, prot. Mediaș.

La priceasnă, I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură, în care a explicat semnificația triplei prăznicului de la 1 ianuarie, evocînd apoi personalitatea marelui mitropolit Andrei Șaguna, cu prilejul împlinirii, la 1 ianuarie 1989, a 180 de ani de la nașterea sa.

După Sf. Liturghie, I. P. S. Sa a hirotesit întru „iconom stavrofor” pe P. C. părintii profesori de la Institutul Teologic din Sibiu: Ioan Mihăilă, S. Sebu, L. Streza și N. Grădinaru, duhovnic la același Institut, precum și pe C. preoți pensionari: I. Langa și I. Ciuchendea.

La reședința mitropolitană a urmat apoi o recepție, la care au participat: Permanența Consiliului arhiepiscopesc, profesorii de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, corul catedralei mitropolitane, deputați eparhiali, preoți din oraș ș.a. În numele celor prezenți, P. Cuv. arhim. D. Dan, vicar ad-tiv, a exprimat I. P. S. Sale doriri de sănătate și roșnică activitate cu prilejul Anului Nou, după care I. P. S. Sa a mulțumit celor prezenți pentru urări și participare.

■ **Luni, 2 ianuarie 1989**, la prînz, I. P. S. Mitropolitul Antonie a oferit, la reședința mitropolitană, o agapă frățască, la care au participat: Permanența consiliului arhiepiscopesc, conducerea Institutului Teologic din Sibiu și alți invitați.

■ **Vineri, 6 ianuarie 1989**, Botezul Domnului, I. P. S. Mitropolitul Antonie a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala mitropolitană din Sibiu, ajutor fiind de un mare sobor de preoți și diaconi, în cadrul căreia la momentele cuvenite, dl. asistent de la Institutul Teologic din Sibiu Ioan I. Ică a fost hirotonit diacon, iar C. diacon Gh. Lazea a fost hirotonit preot pentru parohia Presaca, prot. Sibiu.

La priceasnă, I. P. S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură, în care a prezentat pe Sf. Ioan Botezătorul, om cu „mare autoritate duhovnicească”, motivînd prezența Mîntuitorului Iisus Hristos alături de el și pentru ce a fost nevoie să fie botezat de Sf. Ioan.

După Sf. Liturghie s-a oficiat slujba Aghazmei mari, I. P. S. Sa stropind apoi pe credincioșii cu apă sfințită.

■ **Duminică, 8 ianuarie 1989**, I. P. S. Mitropolitul Antonie a făcut o vizită canonică la biserică-memorial istoric Sf. Ev. Luca din Sibiu-Inferior, preoți parohii: R. Bar, inspector eparhial, T. Burcuș și L. Moșiuc, unde a oficiat Sf. Liturghie, în cadrul căreia C. diacon V. Lăncrăjan a fost hirotonit preot pentru parohia Araci, prot. Sf. Gheorghe.

La sfârșitul Sf. Liturghii, I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură, în care a explicat pericopa evanghelică din Duminică după Botez, insistînd cu deosebire asupra noțiunii de pocăință, răstălmăcirea de unii credincioși de astăzi.

■ **Duminică, 11 decembrie 1988**, în Catedrala Eparhială în cadrul slujbei vecerniei, corul Seminarului Teologic, dirijat de P. C. Prof. Vasile Stancu, a susținut un bogat și înălțător concert de colinde. P. C. Prot. Liviu Ștefan, a arătat mesajul colindelor: „nespusa bucurie a intrupării Mîntuitorului Iisus Hristos”.

■ **Duminică, 13 decembrie 1988**, P. S. Iustinian Maramureșanul, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Eparhială, în cadrul căreia a hirotonit întru preot pe diaconul Sandru Matei, absolvent al Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, pe stama parohiei Tioeu de Sus, Propopiatul Dej. În cadrul slujbei vecerniei, corul mixt al Catedralei Ortodoxe, dirijat de P. C. Arhid. Prof. Brie Ioan, a susținut în Catedrala Eparhială tradiționalul concert de colinde. P. S. Iustinian Maramureșanul a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

■ **Duminică, 25 decembrie 1988**, de Praznicul Nașterii Domnului, I. P. S. Teofil Herineanu, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Eparhială înconjurat de un distins sobor de preoți și diaconi și a fost citită Pastorala la Nașterea Domnului, întocmită de I. P. S. Teofil Herineanu. După Sf. Liturghie, Permanența Consiliului Arhiepiscopesc și personalul deservent al Catedralei au colindat pe I. P. S. Teofil Herineanu și P. S. Iustinian Maramureșanul la reședința arhiepiscopala.

■ **A doua zi de Crăciun (Soborul Maicii Domnului), 26 decembrie 1988**, P. S. Iustinian Maramureșanul, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Eparhială, rostind și un bogat cuvânt de învățătură creștină.

După Sf. Liturghie, Permanența Consiliului Arhiepiscopesc și personalul deservent al Catedralei, au urlat un: „An nou fericit” celor doi ierarhi, la reședința arhiepiscopala.

■ **La Praznicul Botezului Domnului (6 ianuarie 1989)**, I. P. S. Teofil Herineanu a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Eparhială înconjurat de soborul de preoți și diaconi, apoi a săvârșit slujba Aghazmei Mari în prezența unui mare număr de credincioși.

SIBIU

la Geneva (Elveția).

■ **Între 16—19 noiembrie 1988**, I. P. S. Mitropolitul Antonie al Transilvaniei a luat parte la lucrările Comitetului financiar al Conferinței Bisericești Europene, Jean Fischer. A asistat dr. Ninian Coshi, directorul Comisiei pentru Afaceri internaționale a C.E.B.

S-au discutat probleme ecumenice de pe agenda celor două organizații internaționale bisericești și participarea Bisericii Ortodoxe Române.

■ **Duminică, 20 noiembrie 1988**, I. P. S. Mitropolitul Antonie al Transilvaniei a săvârșit Sf. Liturghie, oficiată de I. P. S. Arhiepiscop Adrian Hriscu, la parohia romană din Geneva, cu care ocazie a rostit un cuvânt de învățătură.

■ **Miercuri, 30 noiembrie 1988**, Sf. Andrei, în catedrala mitropolitană din Sibiu s-a săvârșit tradiționalul parastas întru cinstirea memoriei marelui mitropolit Andrei Șaguna. Răspunsurile au fost date de corul studenților teologi de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, condus de P. C. prof. I. Popescu.

La sfârșit, studentul din an. IV Farcaș Teodor a rostit o cuvîntare în care a evocat, cald și ziditor, fragmente din viața și lucrarea nemuritorului mitropolit Șaguna. În continuare, corul studenților teologi a executat mult evocatoare compoziție:

„Da, Andrei, tu n-ai murit!”

■ **Duminică, 4 decembrie 1988**, I. P. S. Mitropolitul Antonie al Ardealului a săvârșit, în catedrala mitropolitană din Sibiu, Sf. Liturghie arhierescă, în cadrul căreia a hirotonit întru diacon pe tânărul teolog Mihai Manolache, iar întru preot pe C. diacon Iulian Gherman, pe seama parohiei Șaros, prot. Mediaș.

La priceasnă, I. P. S. a rostit un amplu cuvânt de învățătură, în care — după ce a evocat marea act al Unirii din 1 Decembrie 1918, cu sublinierea aportului la acest act al profesorului de atunci Nicolae Bălan — a explicat pericopa evanghelică din Duminică respectivă.

■ **Vineri, 16 decembrie 1988**, în cadrul vecerniei din catedrala mitropolitană din Sibiu corul studenților teologi de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, condus de P. C. arhid. prof. I. Popescu, a susținut un bogat program de colinde, care, atît prin conținutul, cît și prin melodiile și reușita lor interpretare, au stîrnit ziditoare vibrații în sufletele ascultătorilor.

La sfârșit, I. P. S. Mitropolitul Antonie al Transilvaniei a rostit un cuvânt de învățătură, în care a mulțumit studenților teologi, pentru că „ne-au colindat mai ales la poarta inimilor noastre”, zăbovind apoi asupra originii și mesajului colindelor, vii documente ale vechimii, continuității și unității poporului român. În partea finală a cuvîntării, I. P. S. a dat studenților teologi o seamă de sfaturi practice, privitoare la comportarea lor în vacanța de Crăciun, în care urmau să plece.

■ În cadrul vecerniei de Duminică, 18 decembrie 1988, un foarte reușit concert de colinde a susținut și corul mixt al catedralei mitropolitane din Sibiu, condus tot de P. C. prof. I. Popescu.

■ În pauza de la mijlocul concertului, a vorbit P. C. pr. Ilie Moldovan, profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, care, plecînd de la versurile catavasilor Nașterii Domnului: „Hristos se naște, măriți-l...”, a insistat cu deosebire asupra rolului colindelor în viața spirituală a poporului nostru.

La sfârșitul concertului, ziditor cuvînt, axat pe unele semnificații ale Nașterii Domnului și istoricitatea acestui unic eveniment din viața omenirii, a rostit I. P. S. Mitropolitul Antonie, felicitînd totodată corala și pe dirijorul său.

■ **Duminică, 25 decembrie 1988**, Nașterea Domnului, în catedrala mitropolitană din Sibiu s-a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă, de către I. P. S. Mitropolitul Antonie, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi: vicar, profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, consilieri, preoți al catedralei etc. În cadrul Sf. Liturghii tânărul teolog N. Crețu a fost hirotonit diacon.

La priceasnă, I. P. S. Sa a prezentat credincioșilor, mult îmbogățită, Pastorala de Crăciun 1988. După Sf. Liturghie, la reședința mitropolitană a avut loc o scurtă recepție, în cadrul căreia I. P. S. Sale i s-au exprimat urări de sănătate și tot binele, cu prilejul Nașterii Domnului.

■ Monumentala biserică din Dumbrăvița (Tîntari), prot. Brașov, a fost reparată capital și îmbrăcată cu o reușită pictură, executată de o echipă de pictori în frunte cu Marin Goagea, lucrări care au fost inițiate și susținute prin rîvna și munca neobosită a vrednicului pr. Ioan Cloacă și a bunilor săi credincioși tîntăreni.

La chiar 120 de ani după ridicarea și sfințirea ei în 1868, de către marele mitropolit Andrei Șaguna, biserică astfel reînnoită din Dumbrăvița a fost resfințită luni, 26 decembrie 1988, a doua zi de Crăciun, de către I. P. S. Mitropolitul Antonie al Ardealului, însoțit de la Sibiu de P. Cuv. arhim. D. Dan, vicar ad-tiv, P. C. cons. Gh. Papuc și P. C. secr. ep. I. Galea. Răspunsurile au fost date de inimosul cor parohial, condus de credincioasa Ana Drăgușel. La momentele cuvenite din Sf. Liturghie, tânărul teolog Gh. Lazea a fost hirotonit diacon, iar C. diacon M. Manolache a fost hirotonit preot pe seama parohiei Poiana Mărului, prot. Brașov.

La priceasnă, P. C. pr. V. Ioniță, profesor la Institutul Teologic Universitar din București și fiu al satului, a făcut credincioșilor o prezentare a I. P. S. Mitropolit Antonie și I. P. Sale o prezentare a parohiei Dumbrăvița, cu valoroase informații istorice. La sfârșitul Sf. Liturghii, P. C. prot. V. Prodea (Brașov) a rostit un cuvânt de bun venit I. P. S. Sale, iar C. pr. I. Cloacă, parohul local, a făcut o scurtă dare de seamă asupra lucrărilor efectuate la biserică și a lucrării pastorale din parohie, mulțumind bunilor săi credincioși pentru tot ajutorul lor și tuturor celor ce l-au sprijinit într-un fel sau altul.

Un bogat cuvânt de învățătură a rostit apoi I. P. S. Mitropolitul Antonie, care, după ce a felicitat pe preoți și credincioși pentru rîvna lor bună, concretizată și în lucrările realizate la Dumbrăvița, a vorbit despre praznicul Nașterii Domnului, cu implicațiile lui pentru viața noastră creștină, cu îndemnuri către mulțimea credincioșilor prezenți de a rămîne statornici în dreapta noastră cre-

Semnalăm... Semnalăm...

● A apărut într-o traducere nouă Etica Nicomahică a lui Aristotel (trad., note, studiu introductiv de Stela Petecel, Buc., 1988, 407 p.). E o carte veche dar niciodată învechită, despre căutarea fericirii, un larg eseu în care, plăcerea dispușe autorului cu sine însuși, o antrenează și pe cea a cititorului. Filozoful, depășind de cele mai multe ori uscăciunea teoriilor care obosesc prin vorbe căldătoare ca într-o barcă fără cîrmă, și care nu ajunge niciodată la vreun liman sigur, caută soluții limpezi și, între extreme, alege moderația. Fiind o carte de înțelepciune, cu intenții mărturisite etice, nu putea să nu fie și o carte despre caractere. Iată două ușor detectabile și în vremea noastră, poate printre criticii literari și de artă, mai ales: „În relațiile de familie, ca și în cele sociale, în comunicarea prin vorbe și fapte, unii oameni par să țină cu tot dinadinsul să placă; sint cei care, pentru asta, laudă totul și nu se opun la nimic, crezîndu-se datori să fie agreabili față de oricine le iese în cale. Alții, dimpotrivă, se axează în orice împrejurare pe o poziție contrară, fără să le pese cîtuși de puțin că pot îndispune pe cei din jur; aceștia trec drept ursuzi și certăreți” (p. 97). Aceste două tipuri vor fi redate și de Teofrast (372—287 î.d.Hr.) în Caracterele sale, Teofrast urmînd la conducerea Liceului lui Aristotel, după moartea maestrului († 322 î.d.Hr.).

Aristotel condamnă ambele caractere, recomandînd „o conduită moderată”, moderația constînd în „manieră convenabilă”, am zice noi civilizată, obiectivă, de a accepta ce e de acceptat, și de a respinge ce e de respins. Foarte aproape de creștinism în gîndirea sa, în Evul Mediu occidental Aristotel a influențat substanțial gîndirea teologilor și multe din tezele sale, și nu în cele din urmă cele etice, au rămas mereu actuale.

● Sub genericul Valeurs roumaines, revista REVUE ROUMAINE (XLII, 9, 1988) publică (în limba franceză) patru studii docte despre epoca lui Constantin Brîncoveanu: Florin Constantiniu: La Civilisation en tant, qu'affirmation de la conscience nationale (p. 7—22), Anca Vasiliu: Le Style brancovan — formes et définitions (p. 12—29), Artur Silvestri, Roumanité et byzantinisme (p. 29—48 și Dragoș Morărescu: Un monument de l'art typographique roumain (p. 48—57), acesta din urmă fiind Biblia de la București (1688). Artur Silvestri încearcă și stabilește convingător o delimitare a valorilor românești care au reușit să se degajeze din ceea ce d-sa numește „renașterea Bizanțului în Principate, anterioară epocii fanariote” (p. 31), și anume în epoca brîncovenească. Ele s-au degajat net cam dintr-un fanarism avant la lettre, motivat de exodul spre Principate a atîtor învățați din spațiul grec sud-dunărean și chiar din Orientul Mijlociu, spații îndușite de turci.

Poate că cele petrecute în vremea lui Brîncoveanu au fost o bună experiență făcută de învățații localnici — Stolnicul Constantin Cantacuzino, Grecenii, Dimitrie Cantemir, Nicolae Milescu, — experiență care va folosi după instalarea fanarismului în Principate, ca acesta să nu se poată impune în cultură, ba, dimpotrivă, să sufere o înfrîngere definitivă. Să ne gîndim doar la Gheorghe Lazăr și la Gheorghe Asachi, și la ceea ce a urmat după ei.

● În revista „Dialogo Ecumenico” (t. XXIII, nr. 77, 1988, p. 287—299) din Salamanca, Protos. Daniil Ciobotea semnează un studiu teologic valoros intitulat: „El compromiso eclesial en el campo de los problemas sociales”.

Mai iese și teologia noastră tîndră în lume!

● De la parohiile de peste hotare continuă să ne vină reviste bune: Făclie românească, din Florența, Italia (redactor pr. Petre Coman, nr. 11—12, 1988), Candela din Stockholm, Suedia (redactor pr. Anton Poșircă, nr. 4 (66) 1988, Ecouri românești din Canada de Răsărit, din Windsor, Canada (redactor pr. George Săndulescu, an. III, nr. 5—6, 1988).

Toate conțin istorie românească, credință ortodoxă, tradiții și obiceiuri de pe meleagurile pe unde apar și, mai ales inimă curată românească!

● Închinată unirii din 1918, revista d-lui Theodore Andrica, AMERICAN-ROMANIAN REVIEW, din Cleveland (vol. XII, nr. 9—12, 1988) își păstrează ținuta de publicație serioasă și plină de demnitate românească. Are în ea hărți despre adevăruri românești eterne, reproduceri de biserici, de făuritori de momente istorice memorabile, de cîntece românești pe note și, de toate pentru toți. Face parte din rîndul acelor publicații românești de peste hotare, pe care, ținînd-o în mînă, nu și-e rușine că ești român!

● Avem, fără îndoială, în România de azi, mulți esești de reală vocație. Căci așa mi se pare mie că, pentru eseu e nevoie de vocație ca și pentru poezie, pentru artă, pentru proză. Vocația eseistului se compune însă, în chip mai deosebit, din ceva fără de care n-ar putea exista: din multă cultură, dacă se poate spune așa, de tot felul. Cuvîntul acesta „eseu”, adică încercare, e un cuvînt care se vrea smerit, dar care plesnește de pretenții. Pare a invita pe oricine la petrecere, dar vai de cel care vine fără haină de nuntă.

Eseul înseamnă cumul de cultură, sprinteneală de acrobat, o mobilitate extraordinară în asocierea ideilor, a numelor, a cărților, a epocilor, uneori el presupune chiar un fel de har divinatoriu, să scrie frumos. El trebuie să fie și om de suflet, și cap logic, fiindcă la tot pasul emite judecăți. Fără să vrea devine mentor etic. Ca să fie mare el trebuie să aibă o credință, un crez, convingeri. Altfel cade în flecăreală, cum știu eu pe cineva la Paris.

Eseistul adevărat — și numai cel adevărat e mare — e ca și oratorul lui Tacit: „Mare elocvență — zice el — ca și flacăra, are nevoie de materie pentru a se hrăni, de mișcare pentru a se înviora, de ardere pentru a lumina” (Dialogul pentru oratori).

Aceste gînduri mi-au fost sugerate de recenta apariție a unei cărți de „Eseuri vechi și noi”, așezate sub titlul strașnic de bine găsit: PRIN ALȚII SPRE SINE, carte semnată de N. Steinhardt (Ed. Eminescu, 1988, 298 p.). E un fel de replică țirzie la cum ajungem sau din ce ne alcătuim vorbirile „Către noi înșine” (vezi „Către mine însumi” a lui Marcus — Aurelius).

Cine vrea să-și completeze imaginea despre ce este un eseu și un eseist, să caute cartea semnalată mai sus.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului —

președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehnoredactori: Arhid. Ezechiel Oancea, Pr. Teodor Damian; director: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P. O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.